

РЪЧЬТА на ВОЙВОДАТА

ПАНЧЕ МИХАЙЛОВЪ

ВЪ КЮСТЕНДИЛЪ.

ЗАЩО ДОЙДОХМЕ?

СОФИЯ, 1924.

Печатница „Св. Климентъ“, ул. Гурко 32.

Рѣчьта на войводата
Панче Михайловъ
≡ въ Кюстендилъ. ≡

Защо дойдохме?

СОФИЯ, 1924.

Печатница „Св. Климентъ“, ул. Гурко 32.

Драги кюстендилски граждани!

Ние идемъ отъ страната на вѣчнитѣ сълзи — Македония — Балканската Голгота — отъ брѣговетѣ на синия Охридъ, отъ кулитѣ на легендарния Крали Марко, отъ сънливитѣ води на р. Черна, отъ мжтния, кървавъ исторически Вардаръ, отъ височинитѣ, гдѣ сѣнката на дивния Самуилъ витае, за да докажемъ за лишенъ пѣтъ, че не се гаси туй що не гасне, не умира това, що носи въ себе си елементитѣ на безсмъртието и че има една страна, ей тамъ задъ снѣжния Руенъ, която сѣ влачи вєригитѣ на черно робство. *Ние идемъ, за да докажемъ, че нѣма властъ, сила и закони надъ тия глави, които за свободата на своя роденъ край сж готови да се откъснатъ отъ рамѣнитѣ, върху които се кръпятъ,* че възвишената гордостъ на македонецъ не може никой да прѣчупи въпрѣки терора и суетнитѣ очаквания на неговитѣ врагове. Защото не за приказка македонецътъ е положилъ толкова кръвь, кости и мжки. Всичко това той не би могълъ да понесе, ако не носи въ себе си неукротимата любовъ къмъ своята родина.

Кюстендилски граждани,

И следъ толкова кръвопролитни войни Македония остана пакъ прѣдъ робство поради политическото кжсогледство на български и чужди държавници, но не и по липса на български народенъ патриотизъмъ. Защото бъл-

гарската армия достатъчно сложи своята дань. Нѣма долъ, ридъ, поляна, планини и рѣки, които да не сж опръскани съ алената кръвь на българина. Рѣки отъ кърви потекоха, могили отъ кости се издигнаха за свободата на Македония. Повече отъ 200,000 души годни за интензивенъ, продуктивенъ трудъ днесъ почиватъ изъ македонски, тракийски и добруджански бранни полета, повече отъ 100,000 вдовици и толкова сираци и днесъ още подпрѣни на кжшната врата, съ унесенъ погледъ въ далечината при заходъ слънце очакватъ връщането на своя милъ татко, за да му се хвърлятъ на раменѣтъ, за да увиснатъ на врата му, да го цѣлунатъ и да кажатъ своето нѣжно „тате“, когато тѣхния татко на вѣки е казалъ „лека нощъ“. А колко майки носятъ черни кърпи? И всичко това, за да се даде волень политически животъ на македонския робъ.

Кюстендилски граждани,

Нѣма примѣръ въ историята на човѣчеството, щото извѣстенъ народъ да е получилъ безъ кръвь своята свобода. Слѣдвайки пжтъ на историята, ний днесъ съ оржие въ ржка бродимъ по колибки, селца, паланки и ридове въ Македония, движейки се изъ пжтища осѣяни съ смъртна неизвѣстность, за да крѣпимъ духътъ на населението и да готвимъ македонца за оня великъ моментъ на разплата, когато послѣдния като единъ човѣкъ ще се надигне въ мощенъ възстанически устремъ, за да разтърси веригитѣ на робството. Обаче, за този моментъ, за този великъ замахъ сж нужни младъ духъ и млада кръвь. Ний принасяме своитѣ, защото нищо не става безъ жертви: Свободата на Македония заслужава нашитѣ младини. Никакви изпитания, лишения, несгоди; никакви кръвни жертви не сж въ състояние да откѣрятъ въ насъ жела-

нието да умремъ за злочестата, но хубава родина Македония. Въ тая борба дивна, величава, много отъ насъ може да паднатъ, обаче, съ нашето умирање идеята, на която ний сме носители, нѣма да умрѣ. *Защото прѣмахването на извѣстни политически лица не означава унищожението на идеитѣ, на които тѣ сж носители, тѣй като идеитѣ сж безсмъртни. Тѣ не се набучватъ на щикове.* Исусъ Христосъ умрѣ на кръстъ мѣченически, неговитѣ послѣдователи — апосто-литѣ — имаха участьта на своя учителъ, обаче, идеята на която тѣ бѣха носители, остана да живѣе въ милиони човѣшки сѣрца. Левски, Хр. Ботевъ и др. плеада борци паднаха за поробенитѣ, обаче, днесъ българския народъ на вълни се влачи къмъ лобното мѣсто на Христо Ботевъ, за да му поднася вѣнци и да пѣе пѣсенята на без-смъртието:

Тозъ, който падне въ бой за свобода,

Той не умира, него жалѣятъ:

Земя и небо, звѣрь и природа

И пѣщи пѣсни за него пѣятъ...

Драги кюстендилски граждани,

Тамъ, въ Македония, ний съ успѣхъ водимъ борба на животъ и смъртъ съ оная бѣсна властъ, която носи мръсното име „сръбска“, съ оная византийска управа, която се нарича „грѣцка“ и съ многото други врагове на македонската свобода. Нашитѣ позиции тамъ сж непробиваеми, *защото всички населения сж се наредили подъ знамето на В. М. Р. Организация,* която единствено ратува за свободата на Македония, защото теглото и сълзитѣ ни сж общи. Борбата за свободата на

Македония ще водимъ до тогазъ, до като зората на свободата не огрѣе и надъ тая колкото измъчена, толкова дивно красива земя. Знайте, че отчаянието никогажъ въ насъ не е приказвало, нито пъкъ ще приказва, защото то ще бжде най-голѣма наша грѣшка. Катастрофитѣ, които прѣживѣхме, нито за моментъ не сж ни отклонили отъ цѣлата ни работа — борба за добиване свобода на поробенитѣ. Както онѣзи моряци, които тласнати отъ бурята на нѣкой пустъ островъ, издигатъ знаме, за да изви-
катъ на помощъ мореплавателитѣ, така и ний здраво и високо държимъ нашето знаме. Безъ да се колебаемъ върху срѣдствата за борба, апелирайки непрѣкъснато къмъ съзнателнитѣ общи твени сили на Европа, ний готвимъ желѣзото за борба, *като знаемъ, че при разрѣшаването на даденъ политически въпросъ не се апелира къмъ чувствата на справедливостъ, човѣщина, благородни традиции, нито пъкъ къмъ християнската свѣсть на държавитѣ, защото политиката се ръководи отъ грубо егоистични интереси.* Македонската кауза не може да бжде забравена. Идеалътъ, който ний прѣслѣдваме, нѣма задъ себе си само правото и справедливостта, той има като свидѣтели и гаранتي всички онѣзи, чиито кжщи сж обърната въ пепелища и чиято земя е покрита съ трупове.

Ще дойде день, когато всѣки ще узнае и разбере, че въ мирътъ, който се установи, е вмѣкнатъ единъ отровенъ ферментъ, и че е невъзможно постигането на каквото и да е омиротворяване на свѣта — чрѣзъ нарушаване на правото. Нашата организация и нейнитѣ приятели, които живѣятъ съсъ сълзитѣ и тжгата на народа ни, работятъ за идването на този день. Ний ще наложимъ ревизията на договоритѣ, защото Европа не може да бжде за дълго плѣнница на егоистическитѣ ин-

тереси, които господствуваха прѣзъ първитѣ мѣсеци слѣдъ войната. Договоритѣ не могатъ да иматъ абсолютната неприкосновеностъ, защото договоритѣ сж направени за хората, а не хората за договоритѣ, и тѣ умиратъ, или биватъ нарушени, ако периодически не бждатъ анулирвани.

Мили граждани,

Спирамъ се сега на въпроса. Защо дойдохме тукъ? *Ний дойдохме тукъ не за да сваляме правителството, защото въ статутитѣ на нашата организация е легналъ принципа: „Никакво вмѣшательство въ вътрѣшнитѣ работи на България“.* Нѣкои може би ще ни поднесатъ въпроса: „ами какво търсите тукъ?“ На този въпросъ ще ви отговора.

Българския народъ е господаръ на сждбинитѣ си. Той и само той има право да сваля и качва правителствата си. *Ний дойдохме тукъ не да горимъ града, да убиваме гражданството, и да го обираме, не да безчестимъ наши сестри и майки,* защото това ще изрази нашата низка култура. — Ето два дни ний сме пълни господари на града и азъ моля почитаемото гражданство да каже има ли извършено насилие надъ нѣкого отъ васъ отъ хвъркатитѣ наши юнаци? Ако има нѣкждѣ каквато и да е проява на низостъ, кажете, азъ съмъ тукъ и заявявамъ ви тържествено, че ей на онзи телеграфенъ стълбъ ще обѣса злосторника. (Викове отъ хиляди гърла. — Нѣма, нѣма! Да живѣятъ революционеритѣ)! Има нѣщо по-възвишено отъ това да откъснешъ единъ животъ, да ограбишъ мжката, трудътъ, сълзитѣ на човѣка. Това е безсмъртието на благородната душа: *Ние идемъ тукъ не за да манифестираме своето*

бунтовничество, защото трѣбва да се знае, че македонца е миролюбивъ по природа и той винаги се е надѣвалъ, че ще се прѣмахне терора надъ него, а заедно съ това и бацила на междусобнитѣ свои борби. Ний знаемъ, че сѣки има нужда отъ миръ, затова и нашето стремление постоянно е насочено къмъ хармония между народитѣ. *Ний дойдохме тукъ*, за да парализираме волята, която инспирира прѣстѣпни движения противъ хората отъ нашата мощна организация и отклонява, макаръ и за моментъ, нашето прямо назначение, макаръ този мозъкъ да заема каквото и да е обществено положение. *Ний дойдохме тукъ*, за да очистимъ града отъ оная утайка отъ прѣстѣпници, която подъ покровителството на по-висши фактори. върши убийства и грабежи надъ и тъй ограбения македонски робъ, която граби и убива и ваши граждани, чиято вина е, че симпатизиратъ на родното си дѣло, респективно на В. М. Р. Организация. Напримѣръ човѣкътъ на труда Миланъ Ятанасовъ, скромния шивачъ Алек. Гюргинчевъ убиха прѣдъ очитѣ на администрацията, *която отъ самата уста на Гюргинчевъ, прѣди той да умрѣ, чу имената на убийцитѣ*, които и до сега свободно се разхождаха изъ Кюстендилъ. Прѣдъ очитѣ на администрацията, съ нейно съдѣйствие и покровителство се уби тихия и всеобщоуважаванъ вашъ гражданинъ, прѣдседател на подоф. д-ство Велинъ Алайковъ. И сега при официалното бездѣйствие на властта се вършатъ грабежи и изнудвания надъ ваши добри и заможни граждани. Азъ питамъ гдѣ е оная властъ, която трѣбва да тури всѣкиго на мѣстото си? Отъ прѣдседателя на Еврейската община въ гр. К-лъ се търсятъ 150,000 лева пари. Ето и самото писмо:

Ц. Ком. на Вжтр.

ТАЙНО

М. ФЕДЕР. ОРГ.

До Г-на Прѣдседателя на Ев-

№ 60

рейската община

Ноември, 1922 година

Въ гр. Кюстендилъ.

Уважаеми Г-не,

Централния Комитетъ на Вжтр. Макед. Федеративната Рев. Организация, водейки жестоката борба за свобода на Македония, въ която пъшкатъ съ хиляди ваши сънародници евреи подъ политическия и икономически гнетъ на гърци и сърби, обръща се къмъ Васъ съ настоящата молба да внесете въ касата на организацията сумата отъ 150,000 (сто петдесетъ хиляди) лева, която сума ще съберете отъ по-заможните членове на Вашето еврейско общество въ гр. Кюстендилъ. Лицето, което ще Ви прѣдстави настоящето писмо, е редовно упълномощено отъ организацията и нему ще бжде прѣдадена сумата, срѣщу която ще Ви бжде дадена и изпратената нему квитанция въ срокъ отъ три дни следъ връчването на настоящето.

Ц. К. на Вжтр. М. Фед. Р. Организация.

(п.) Филиполски

печать: (Мак. Рев. Фед. Комитетъ)

Срѣщу това писмо сж имъ прѣдали сумата 35,000 (тридесетъ петъ хиляди) лева, за която сума притежаватъ разписка безъ подписъ.

Дѣ е тая тѣхна организация? Кой е този Филиполски? Кждѣ сж нейнитѣ борци? Македонския народъ не познава подобенъ родъ организация. За него тѣ сж утайки отъ прѣстѣпници, които намѣрили покровителството отъ прѣстѣпни фактори, вършатъ своитѣ прѣстѣпления както спрѣмо мирното развитие на Кюстендилъ, тъй и върху редовитѣ на организацията ни вжтрѣ.

Прочее нашето идване въ К-лъ е начало на нова ера за града. Ний сме ви дали доказателства, че цѣлимъ мжката ви и сега при пълното владѣние на града отъ насъ, взели сме всички мѣрки никой отъ Васъ да не пострада. Поставени сж постове на всички обществени и частни банки и учреждения съ цѣль да предотвратимъ изненадитѣ за насъ — въ смисълъ — да не се опитатъ нѣкои въ мжтна вода да ловятъ риба и съ това да изложатъ престижа на В. М. Р. Организация. Ний сме дали нареждания косъмъ отъ главата на нито единъ гражданинъ да не падне. Снощи бѣ извършенъ атентатъ противъ одного отъ насъ, за щастие безъ да пострада лицето, което е било обектъ за нападение, съ цѣль да ни предизвикатъ и се предадемъ на изтѣпления. Заявявамъ ви, че съмъ далъ заповѣдъ да не се тормози гражданството, дори ако падна и азъ убить. Ний ще диримъ истинскитѣ убийци на наши другари и само тѣхъ ще сждимъ. Нашитѣ почитания къмъ родолюбивия градъ К-лъ който въ миналото е давалъ прибѣжище на великитѣ сѣнки на Даме Груевъ, Гоце Дѣлчевъ и други наши учители, по стѣпките на които ний ще слѣдваме да вървимъ. Тая крѣвна идейна връзка, която свързва К-лъ съ хората на В. М. Р. Организация не идваме да я разрушимъ, а да я засилимъ и да ви заявимъ, че отъ 4 декемврий 1922 г. надъ Кюстендилъ трѣбва да възтѣржествува единъ по-вишъ моралъ.

Нека сега да конкретизираме нашитѣ искания. Тѣ сж:

- 1) Залавяне всички разбойници спрѣмо организацията, живущи тукъ и въ София.

- 2) Пленъ неутралитетъ на властитѣ въ България спрѣмо наши разпри, невзимане страна на редъ съ обикновенни престѣпници.

3) Абсолютно забраняване влизането на подорителни хора въ Кюстендилъ и София еднакви неприятели и намъ и на българскитѣ закони.

4) Корекция на изявленията чрѣзъ в. „Земл. Знаме“ направени отъ г. Александръ Стамболийски прѣдъ бѣлгредската преса.

5) Назначаване честна администрация въ покрайграничните околий на Македония.

Залавянето на разбойникитѣ трѣбва да стане поради напълно основателни съображения. Тия прѣстѣпници ще тормозятъ и васъ и насъ, до тогава, до като иматъ покровителството на повисши фактори. Черни сж дѣлата на тия прѣстѣпници. И днесъ въ Щипско и Кочанско, не сж засжхнали сълзитѣ на майки и дѣца, прѣзъ чийто домове тѣ сж минали за обири и опустошения. Населението на Македония иска възмездие за тѣзи сълзи. И организацията не би била на поста си, ако не накаже тия прѣстѣпници, забулени задъ нѣкаква идейна маска. Подгонени отъ организацията, тѣ заседнаха съ сжщата разрушителна цѣль въ Кюстендилъ, дѣто тѣ наистина не закъснеха да се проявятъ. Прѣстѣпникътъ е всѣкога прѣстѣпникъ и дълго ний смѣтахме, че тѣ ще попаднатъ подъ ударитѣ на българскитѣ закони. Уви, занѣмѣха за тѣхъ и закони и административни органи, като че всичко онова което бѣ противно на Организацията ни, трѣбваше да се използва за борба противъ нея, ако ще би то да е извергътъ на човѣчеството. Въ тая безчестна противъ насъ борба, Кюстендилъ прѣживѣ мжчителни дни, той даде даже своитѣ невинни жертви, ала нима наказанието на убийцитѣ не трѣбваше да дойде отъ законитѣ на законната държавна власть, а трѣбваше да идва презъ снѣжнитѣ върхове на Султанъ-тепе и Руенъ и то отъ

една революционна власт, като нашата? Историята познава много моменти, когато надъ безпавието на законитѣ, се явява революционния законъ на морала.

Ето тоя законъ идваме да ви възвѣстимъ ний въ тѣсно ограничената за насъ цѣль, но и не нѣщо повече, защото прѣжитѣ наши задачи лежатъ при брѣговетѣ на Вардаръ.

А когато единъ день се изчерпи и това покровителство, сжщитѣ тия разбойници, ще компрометиратъ и своитѣ покровители и държавата, като напуснатъ България и се продадатъ на сръбското правителство, което ще създаде отъ тѣхъ български главорѣзи по подобие на ренегата Стойчо Добревъ, бившия този чиновникъ на Вжтрѣшното министерство въ София. А кой ще страда отъ това? Нали населението въ робска Македония, което стѣга редоветѣ си за нова борба? Единъ такъвъ ренегатъ ще коствува хиляди македонски живота и рѣки отъ сълзи. Това може и трѣбва да се избѣгне!..

Прѣследването спрѣмо наши хора трѣбва да прѣстаане. Ако една Ромжния на врѣмето даваше своя приемъ на виновниците на днешната ваша свобода, колко повече тукъ трѣбва да бжде топълъ приема на македонца вашъ братъ, когото свързватъ съ васъ крѣвни идейни и расови врѣзки. Ако можеха да се търпятъ и ширятъ изъ България едни вулгарни бандити, отговорни и прѣдъ българскитѣ закони за убийства изъ София и Кюстендилъ, тия които явно образуваха чети, за да ни нападнатъ отъ България, какво би трѣбвало да се каже за нашитѣ хора въ България, които нито сж прѣстжпници, нито провокиратъ нѣкого, нито трѣбва да изпращатъ чети намъ, които рекрутираме само мѣстни чети? Вмѣсто това, обратно на обносиктѣ къмъ тия бандити,

нашитѣ хора въ България се прѣслѣдватъ. Азъ питамъ всички ви — защо ни прѣслѣдвате и коя е нашата вина? За това ли, че приказваме на вашия кръшенъ езикъ, че пѣемъ сжщитѣ пѣсни, които и вие пѣете, че въ жилитѣ ни тече сжщо такава кръвъ, каквато тече и въ вашитѣ жили, че ние сме плътъ отъ вашата плътъ и издѣнка отъ общото българско дърво? Или за това, че проповѣдъта си за свободата на родния край я изразяваме въ живо дѣло и то тамъ въ Македония? Какво прѣстѣпление крие въ себе си понятието македонецъ? Никой не може да удуши националната гордостъ на македонца, защото синоветѣ на единъ народъ великъ въ своето самопожертвование и тѣга, този народъ, който е записалъ свѣтли страници въ своята история, като Илинденското възстание, никогашъ нѣма да умре, въпрѣки изявленията на разни политици отъ българското обществено поле. Г-нъ Ал. Стамболийски, ако той наистина е говорилъ това, трѣбва да се корегира за честъ на българското плѣме, защото той не е собственикъ на Македония, за да я подарява. Собственикътъ на всѣка една страна трѣбва да бжде нейния народъ и за това балканскитѣ политици не могатъ си подаряватъ Македония единъ другиму. Иде края на тия размѣни! Може нѣкой да се цѣлува съ „бугараша Пашичъ“, този който винаги държи въ ржката си камата, за да я забие въ гърдитѣ на българина, и въ България и въ Македония, за да му нанесе смъртенъ ударъ. Но ний нѣма да позволимъ гавра съ коститѣ и кръвта на нашитѣ учители, паднали за истинската свобода на Македония? Горѣ главитѣ!

Назначаването на дѣйна и идейна администрация, както и забраняване влизането на прѣстѣпници въ Кюстендилъ, новитѣ земи и София се налага отъ обстоятел-

ството да се омиротворатъ тѣзи краища и да прѣстанатъ тѣ да бждатъ база за бандитство въ Македония и създаване улики, че отъ България се изпращатъ чети, както това стана съ четата на Крумъ Зографова и неговия другаръ, видния земледѣлецъ Ал. Пановъ.

Драги Кюстендилски граждани,

Прѣди да напуснемъ града, не можемъ да не ви благодаримъ за радушния, за братския приемъ, който ни оказахте прѣзъ двудневното ни прѣбивание тукъ. Силно вѣрвамъ, че послѣдното ще остави дълбоки бразди не само въ живота на града ви, но и въ този на цѣла България. Раздѣляйки се съ васъ, азъ ви отправямъ слѣдния апелъ: Повече участие въ обществения животъ на Родната ви, защото страна, въ която жителитѣ ставатъ равнодушни къмъ общитѣ интереси, е страна, която се изражда въ нравственъ смисълъ и която е осждена на близка гибель. Който става червей, може ли да се оплаква кога го смажатъ? Вий възрастнитѣ сте длъжни да творитѣ дивни дѣла, да набѣлѣжитѣ отчетливи стѣпки на пѣсъка на сегашното пустинно врѣме, по които стѣпки ще трѣбва да вървятъ младитѣ, да дадете на послѣднитѣ възможностъ да държатъ винаги високо челата си. Вамъ, младо поколение, отправямъ слѣдния апелъ: трѣбва да изучавате грижливо историята на своето отечество: колкото повече го познавате, толкова повече ще го обичате, а любовта дава всичко. Тя дава вѣра, надѣжда и обръща въ радостъ жертвитѣ; тя учи на постоянство и воля, прѣдизвиква съединение, приготвя сила.

Младежи, ако е сладко да умрете за отечеството, не по малко сладко е да живѣете за него, да му посвѣтите своето врѣме, своитѣ сили и най-добрия дѣлъ отъ

сърцето си. А вамъ, войници, драги булаирци, които снощи покосихте нѣколко цвѣтя отъ градината на Македония, казвамъ слѣдното: Вашето назначение е, не да убивате юнаци като насъ и съ своитѣ си щикове да крѣпите тукъ въ Кюстендилъ едно безправие и беззаконие, защото вънъ отъ войнишкия ви дългъ има и такъвъ на човѣка. Вий заедно съ насъ ще трѣбва да се борите противъ корупцията и разрвата. Знайте, че държава, основана на користолюбиви цѣли и крѣпена чрѣзъ страхъ, е болна и малотрайна. Има една страна, кждѣто вашето побѣдно „ура“ ще трѣбва да ехти и то вече не за дѣлѣжи и пазарлъци надъ земята ни... За тая страна на робство, на сълзи, трауръ и тѣга, вий пазете куршумитѣ си; (отъ хиляди гърла: вѣрно! вѣрно!) а не за насъ, които сме дошли тукъ въ името на човѣшки дългъ и свѣтълъ народенъ идеалъ.

А вамъ, хвъркати, мои мили *комити и качази*, борци за човѣшки правдини, вий, които побѣдихте снѣжнитѣ бури при Руенъ и Султанъ Тепе, вий, които давате младостъ и кръвъ за родъ и родина, вие които надрастнахте себе си и излѣзнахте побѣдители, моитѣ сърдечни благодарнѣсти. Втори пѣтъ ви благодаря за крѣпката ви дисциплина и за отличното ви държане прѣдъ измъченото кюстендилско гражданство. А сега, сега напрѣдъ къмъ снѣжнитѣ прѣспи на планинитѣ, кждѣто ще построимъ своитѣ бѣли домове съ весели комитски огньове, за да чакаме изпълнението на дадената ни „честна дума“.

Да живѣе независима Македония!..

Да живѣе България!..

Ура!!

(Нескончаемо ура, отекваше се въ близкитѣ дебри на горитѣ, докато най-сетнѣ замира въ снѣжнитѣ далечини).

